

VYCHOVATELSKÉ LISTY.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského vychování.

S přílohou: Knihovna Vychovatelských Listů.

Ethické společnosti.

Dr. Rudolf Nejezchleba, katecheta v Mor. Ostravě.

Dojmem ohromujícím působí v Zolově „L'homme bête“ onen rychlovlak, jenž supí a žene se jako dravá šelma rozlíceně v před beze strojvedoucího Jakuba . . . Podobný dojem uchvacuje vážné myslitele v době naší: lidstvo žene se šíleně ku předu, ale ztratilo řiditele, ztratilo vůdce; nejprve vyrazila racionalistická filosofie regulator z ruky theologii, pustila páru a uháněla střemhlav se svými edenskými sliby . . . ale brzy utmácena, zklamána omdlévá, a přistupuje nový řidič přírodověda se svým materialismem a odhazuje umdlévající filosofii a zaujímá její místo. Než i tento řiditel počíná si zoufati, vidí, že zavádí lidstvo na bezcestí, tam, kam nechtěl, začíná brzdit, volá o radu, o pomoc, neboť se děsí té velké zodpovědnosti. Tak jeden z nich volá: „Nikdy ještě nestihla děsnější pohroma pokolení lidské; nikdy ještě v dějinách lidstva nebylo pohromy podobné pohromě, kterouž může nyní předvidati každý, kdo patří v budoucnost: onať blíží se jako potopa, zkalená tím, co byla zničila a neodolatelná ve své síle, vyvracejíc z kořene nejdražší naše naděje, pohlcujíc nejdrahocennější články víry, pohřbívajíc vše, co žití naše má nejvznešenějšího, v trosky hrozné spousty.“¹⁾

Velmi pěkně popisuje naši dobu universitní profesor ve Strassburgu Ziegler v objemném svém díle: „Geistige und sociale Strömungen im 19. Jahrhundert“: „Vře a bouří to všady a trhá nás ve své víry. Světem plným protiv jest toto fin de siecle, v němž všecko se chaoticky míchá. Karneval a škaředá středa, silně se vzrnávající renaissance s pessimistickou ochabující dekadencí.“ A v tomže smyslu mluví také učený Chamberlain. Bylo by zbytečno uváděti výstražná slova lékařů všech národů. Dra. Fletchera, neurologa berlínského Eulenberg a j., kteří z dat statistických vyličují mravní zpustlost naší doby a hrozí se blízké budoucnosti. Uvádím ještě antisemitu, radu Jedliczsku, který trefně, ovšem drasticky, ve svém spise nedávno vyšlém „Etnstehung der Welt“ charakterisuje moderní lidstvo řka, že když už by se musela hypotéza Darwinova přijati, lépe by prý bylo prohlásiti za praotce moderního člověka jiné zvíře . . . než opici.

Že mravnost klesla, jest pravda všeobecně tedy uznaná, již potvrzuje denní zkušenost. Jako jsme úžasně předčili své předky rozumem, inteligencí,

¹⁾ Apol. Duilhé de Saint-Projet.

tak zase na druhé straně jsme daleko za nimi co do charakteru. Právě s pokrokem věd přibývá požívavosti, bezuzdnosti, nemravnosti; věda a její vymoženosti stávají se často v rukou člověka hroznou zbraní k vyplnění svých vášní ano i zloby. „Hlava moderního člověka je sice plná vědy i umění, theorie i praxe, ale srdce je prázdné jako poušť, chladné jako polární led.“¹⁾

Proto se v poslední době tolik mluví a píše o tak zvaném „obrození etickém“: odtud si vysvětlíme všechna ta hnutí filantropická, aesthetická, (umění do školy etc.), ethická, proto se začíná v poslední době na mnoha místech akcentovati náboženská výchova. Dříve se říkalo: „Náboženství a morálka jsou jen berly pro chromé“. Zahodili je — a hle! — dnes vracejí se zpět a chápou se berel těch pohozených, cítíce jich nesmírnou potřebu.

A mezi ty, kdož po nápravě nynějších mravních poměrů touží a pracují, patří tak zvané „ethické společnosti“. Zakladatelem jejich byl theologicky a filosoficky vzdělaný Felix Adler v New Yorku (první taková společnost r. 1875). V Evropě podobnou společnost zařídil přítel Adlerův Stanton Coit v Londýně; odtud rozšířeny společnosti takové po Francii a celé Evropě. U nás v Rakousku založil ethickou společnost prof. Jodl r. 1893 ve Vídni.²⁾

Účel těchto společností: rozvoj kultury nezávislé na náboženském a politickém přesvědčení.

Prostředky: slovem, písmem, skutkem umravňovati lidstvo; položití úplně ethický podklad celé výchově mládeže, popularisovat vědu a umění t. j. přístupnými je učiniti nejširším vrstvám v jejich významu vychovatelském.

Zajímavý je pro nás poměr ethických společností k náboženství, jak referuje učitel Mrazík dle spisku Mouletova: *Le mouvement éthique*: „Nelze upříti, že jest už veliká řada i prostých lidí, kterým náboženské učení už nevyhovuje, jakož je pravdou, že jest v tomto učení mnohé, co neobstojí před vědou, ba i před prostým ale zdravým rozumem lidským.“ A o tyto lidi, kteří odhodili náboženství, starají se prý ethické společnosti, aby nezabředli do bahna ethického materialismu. Ethické společnosti „vyhýbají se šířiti nějakou morálku závislou na metafysice nebo dogmatě, nýbrž šíří nauku o čistě lidsko-přirozené povinnosti, mající svoje odůvodnění jak v postavení člověka ve společnosti, tak i v jeho lidské přirozenosti.“³⁾

Vítáme upřímně tyto pomocníky na poli morálním; jsou alespoň jasným toho dokladem, že náprava mravů moderního lidstva je naprosto nutná a uznati chybu, je přece první krok ku polepšení. Než nemůžeme si slibovati od těchto společností výsledků, jež snad jsou v jejich intencích. Proč? — Poněvadž celému tomu hnutí schází nezbytná, pevná báse. Zavadějí morálku — již stvořil liberalismus — nezávislou na Bohu a filosofii, drží se hesla, jež Hobbes proklamoval: „Nezávislost mravnosti“, dle něhož skonstruoval v poslední době protestant Egidy své náboženství ethicismu.⁴⁾

Směr hnutí ethického shrnul realista náš Machar v tuto větu: „Neběži o to, co věřit, ale jak žít.“ Na to trefně odpověděl — jak píše „Nový Život“ — Čelakovský: „Nech si vyschly v horách prameny, jen když po troubách se voda do města vede.“ Ani dr. Bulova⁵⁾ společností ethickým nedůvěřuje právě, že je to horování o mravní nápravu sice pěkné, ale málo

¹⁾ Heran: Mravně zpustlá mládež.

²⁾ Cf. učit. Sborník 1903 č. 1. a 2.

³⁾ Sborník pag. 60 č. 2. 1903.

⁴⁾ Viz Dr. Fischer: Die modernen Ersatzversuche für das aufgegebenene Christenthum.

⁵⁾ Monismus — Einheitslehre 4. vyd.

kdo mu uvěří, poněvadž není upřímné; je nepochopitelno, jak možno vy-
lučovati ze svých systémů všechny zásady a principy věrouky.

Toto asi dobře vycítil náš humanista Masaryk, že chybí celému hnutí
ethickému fundament a proto ve svém spisku „Ideály humanitní“ r. 1901
napsal: „Náboženství má býti mravnosti základem; nedovedu si představit
poslední rozřešení mravní otázky bez náboženství.“ Ovšem jaké si to
náboženství Masaryk představuje, je těžko říci, na to by nám Masaryk sám
zůstal odpověď dlužen; dosud odpovídá jenom negativně: „Mně nedostačí
náboženství pozitivní t. j. náboženství, která nyní jsou.“

Prozatím tedy můžeme konstatovati, že celá ethika nutně musí spočí-
vati na náboženství, jako každý dům musí postaven býti na nějakých
pevných základech. „Mravouka bez Boha, jaká se ku př. pěstuje ve Francii
ve školách, je snad nejzbytečnější, poněvadž je nejhoupější předmět na
světě.“ (Hlídk a.)

Obrození mravní etikou nezávislou na náboženství je utopickým;
nějakého kosmopolitického zákonníka mravnosti nemáme a kdybychom
i měli, neměl by nikdy závaznosti, poněvadž by mu chyběla nezbytná
sankce vyšší. Mrazík v jistém smyslu omlouvá ty, kteří odhazují náboženství
pravě, že jest mnoho v něm, co neobstojí před zdravým rozumem; že tím
náboženstvím nemínil autor fetisismus, nýbrž křesťanství, kdož by o tom
pochyboval! Bývalo by na místě, kdyby byl některé doklady uvedl. Po-
ukazují jenom mimochodem na filosofa Leibnice, jenž ve své „Theodiceí“
obšírně dokazuje, že náboženství naše zjevené (tedy nadpřirozené) neobsahuje
žádných vět proti rozumu, vět takových, jejichž protiklad by mohl býti
dokázán; připouští, že mnohá dogmata (Trinita, Incarnace etc.) jsou nad
naš rozum, nikdy ale proti rozumu, a že přibližně jim rozuměti a je hájiti
proti námitkám může zdravý rozum lidský.

Dle mého mínění netřeba hledati nových surrogátů a odhazovati anebo
si nevšímati toho, co po tisíceletí tak výtečně se osvědčilo v mravní výchově
lidstva, totiž učení Kristovo, neboť žádná mravouka filosofická, tím méně
„nezávislá“ nenapravila ani jednoho zločince, kdežto křesťanská ethika
obnovila tvářnost celé země a nepřestává obnovovati denně tisíce a miliony
hříšníků, a toť je znak pravého náboženství, že ono má přetvořovati nás a
ne my je. Neschází nám nic než uplatnit vznešené zákony Kristovy, a vý-
sledky se dostaví samy. Zdá se, že i v tomto může nám býti vzorem
sousední Prusko — zvláště v době přítomné, jež kdosi velmi vhodně po-
rovnal s nezdolným čínským „kuli“.

Archidemes prý kdysi řekl: „Dejte mi jeden pevný bod na nebi a
celou zemi vytáhnou vzhůru“. — Dejte celému životu jednotlivce i veške-
renstva ducha nauky Kristovy a našli jste onen bod Archimedův; vytáhnete
ten mikrokosmos a s ním i makrokosmos celý vzhůru k ideálům ethickým.

Paedagogické rozhledy.

Ze spisů dra. Vavřince Kellnera*) podává Fr. Janoušký.

Mé hledisko.

Při všem, co zkoumám, co dotvrzuji, ohlížím se po zjevení Božím a po zkušenosti. Zjevení Boží praví mi, bych všude dbal pozitivního křesťanství, jež jest vtěleno v církvi katolické a jí také udržováno; zkušenost hlásá mi, že Bůh ustavičně vychovává pokolení lidské, a to zvláště svou církví, a že historie není, leč dějinami výchovu lidstva láskou Boží. Jest nezvratnou pravdou, že veškeré metody vychovávací, veškeré pokusy v té příčině jsou mylny a cíle nedojdou, ba přímo jsou škodlivy a záhubny, nešetřeno-li při nich zjevení Božího a zkušenosti. Je-li v lidu dosud jakýs fond staré zbožnosti, poctivosti a síly, jest jenom proto, že jádro lidu zůstalo věrno zjevení Božím a církvi, zůstalo věrno, třeba mnoho svůdců doráželo. Všecka dosavadní poctivost jest ještě účinkem původního a prvního Učitele, Boha totiž samého. Zákonů možno na tisíce dát, nikoli však mravů; a právě mravnost jest nejplatnějším činitelem při výchově lidstva. Zajisté jest svobodná vůle naším nezadatným statkem; avšak ve věcech věčné spásy nenechal nás Bůh na rozpacích a v nejistotě, nezůstavil nás, nevydal nás na pospas mátožným domněnkám jednotlivcův, nýbrž svítí nám světlo církve; sic bychom se podobali nešťastným dětem, jež bez kompasu, beze hvězd bloudí na poušti, a Bůh podobal by se nelaskavému otci, jenž nás schválně na poušť onu vehnal. Proto opakují: Zjevení Boží a zkušenost — toť moje hledisko; mé názory jsou jen potud správné a povšimnutí hodny, pokud pochodí s dvojího onoho hlediska, pokud s věrou a zkušeností se srovnávají.

Škola a naše doba.

Všechno opravdové zdar naší civilisace závisí na věrném zachování na věky nezměnitelných zásad křesťanského výchovu doma i ve škole. Škola přijímá svou úlohou veliký díl povinností rodinných; bloudí-li tedy správcové škol a učitelé, bývá uveden do bludu i dům i rodina, a to k nemalému neštěstí.

Obecná škola dbejž života a působíž na život. Dbajíc života opatřuj mládež vědomostmi a schopnostmi, jakých nezbytně požaduje stát a život společenský; působíc na život podávej vědomosti ony v pravém duchu a za souhlasu s pravdami náboženskými, drž se zjevení Božího a rozsivej nauky jeho do srdcí svěřené mládeže.

* * *

Na ochranu tělesného života zakrývají se studně, opatřují se zábradlím kraje propastí a srázných břehů, dbá se o zdravé potraviny, volají se lékaři; co však se děje pro spokojenost duše, pro život náboženský pro věčnou blaženost? Nevěra ubíjí duši. Kterak to možná, že se smí bez-trestně i ve škole, zde onde hlásati Darwinova theorie, že se smí upírati stvoření světa, že se smí útočiti na Boha osobního.

Láska nás všecky sjednotí, láska pravá, nikoli však lhostejnost k náboženství, nikoli chladný indiferentismus; sjednocení na základě

*) Dr. Vavřinec Kellner (1811—1892), věhlasný paedagog a slovatný spisovatel, tajný rada, vzorný otec, působil drahně let jako školní rada v Marienwerderu, potom v Trevíru.

tohoto neprospělo by ani mládeži, ani dospělým, nepřineslo by požehnaného ovoce ani pro zemi, ani pro věčnost.

Výchov.

Ve škole jest třeba více si hleděti harmonického vzdělání sil duševních, zejména paměť a rozum jest třeba zavést na pravé koleje. Lehká a pohodlná věc byla by, pokládati hlavy mládeže jenom za nádoby, jež se mají samy naplniti; avšak takovou nevychováme mužů, jakých potřebuje zdravý stát a pohnutlivá doba nynější. Ovšem jest pravda: jenom to víme, co v paměti chováme. Avšak také jest pravda: jenom ono vědění dopomáhá člověku k samostatnosti a skutečně mu prospívá, jež myslící duch jeho si zpracoval.

* * *

Nezvelebí školy, kdo ji posunuje s pravého základu, kdo ji trhá od náboženství, kdo ji odcizuje božstevnímu, poctivému životu rodinnému, založenému na víře; kdo ji odlučuje od zdravého křesťanského ducha národního, kdo ji činí nástrojem chvilkových stran politických, kdo z ní dělá služku jenom hmotářských proudů časových, kdo ji pokládá jenom za průpravu k průmyslu a obchodu a zapomíná, že životem pozemským nekončí se život člověka, že život náš nemůže se ceniti jenom parními stroji, tavnými a továrními komíny. Nezvelebí školy, kdo ji považuje jenom ústavem materiálního vědění a nevěší si jejího úkolu vychovatelského, ba přímo mu překáží.

* * *

Na výsost jest důležitou a svatou povinností buditi v dospívající mládeži city lásky k vlasti, věrnosti a poslušnosti k panovníkovi a vrchnosti, úcty k spravedlivým zákonům. Avšak nezapomínejme, že všechny tyto city a z nich plynoucí poctivé smýšlení a chování zahrnuté jsou ve čtvrtém přikázání Božím — že city ony jenom tenkrát se rozvíjí v pravé květy, spočívají-li na lásce a úctě k rodičům, spočívají-li na základě náboženském.

* * *

Co si počnu se svým synem? Která škola mu bude nejlépe svědčiti? Které povolání se mu nejlépe hodí? Toť otázky, které kruší tak mnohé srdce otcovské za našich dnů. Nizký by se rád povýšil, vysoký by rád stoupl ještě výše, syn by rád byl více než otec. Veliký jest nával na dráhu vědeckou, obory průmyslné zůstávají nepovšimnuty, a tak se přihází, že mnoho nepovolaných, kteří zůstanou polovzdělanými, cítí se potom nešťastnými. Dlužno, by řemeslo opět domohlo se cti!

Jak si získati lásku dítek.

Lásce jest všecko možno, láska koná sebe těžší činy; pomáhá tedy i dítkám, by konaly, čeho na nich žádá škola, učitel. Dítě, jež učitele miluje, vynasnaží se, by se mu zalíbilo, dá si pozor, by ho nezarmoutilo; rádo vykoná, co mu učitel uloží, rádo a pilně naslouchá jeho slovům, jeho učení. Jak důležitý to tedy činitel, láska! Avšak jak si získati lásku dítek?

Lichým prostředkem jest neopatrná strannická důvěrnost. Nezískal si lásky učitel, jenž máje ve škole dítky rodičů chudých a bohatých, vodíval se ze školy jenom s bohatými, doprovázely ho, držely se ho; dítě náden-

níkovo závistivě na ně patřilo, dítě chudého řemeslníka se zatvrzovalo, že jím pohrdáno.

Nezískal si lásky učitel, jenž jak na konci hodiny zazvonilo, sestupoval do lavic, sedal si tam mezi děti, brával je na kolena, „hompal“ je. Z počátku se to dětem sice líbilo, avšak ponenáhlu sevšednělo, k drzosti, smělosti svádělo.

Nezískal si lásky učitel, jenž denně vypravoval dětem veselou příhodu, malou fiašku, anekdotu. Smály se děti, smály; avšak mnohdy jen proto se smály, že pan učitel vypravoval, co už vypravoval. Co času zmařeno!

Nezískává se láska dítek titěrnostmi, „bratříčkováním“; jiného jest potřebí základu, a tím jest úcta a vážnost k učiteli, jakož ani mezi dospělými lidmi nelze mluvit o lásce a přátelství, kde není úcty a vážnosti. Nikdy si dítky upřímně nezamilují učitele, nectí-li ho, neváží-li si ho.

Úcty však a vážnosti nezíská učitel nemírnou přísností; „despoty“ se děti bojí, ale nemilují ho, ba nenávidí ho, že jim ztrpčuje nevinné mládí, na skrovné jejich chybičky zvětšujícím sklem se dívá a nepřiměřeně trestá; nenávidí učitele, nenávidí školy jako káznice, chodí tam s nechutí.

K nemírné přísnosti druživá se „škarohlidství“; a je-li už pouhé jméno „škarohlíd“ nevalně půvabné, tím méně půvabnější, čím odpornější pan učitel „škarohlíd“.

Čím si tedy získati lásku dítek? Bezpečným, stejnoměrným charakterním chováním. Takový učitel není stranníkem, u něho neplatí boháč více chudása, váží si žáků nadaných, nepohrdá méně nadanými; odpustí kde možno odpustiti; jest neúprosný, kde nelze odpustiti; nezná vrtochů, nezná kolísavosti; podobá se klidné řece, jež se velebně nese po zehnanou rovinou; přichází do školy vždy dobře připraven, by nikdy na něm dítky nepostihly jakés nejistoty, rozpačitosti.

Takového učitele váží si dítky, ctí ho a proto i milují. Láska pak za lásku. Učitel bez lásky, buď si i Sokrata moudřejší, věz si kdejaké pravidlo paedagogické a methodické, nesvede ničehož kloudného u žáků.

Četba.

Rodiče nedávejtež dítkám knih, kterých sami nečetli. Nestojí-li kniha rodičům za to, aby si ji sami přečetli, pak věru nestojí ani za to, aby její obsah byl vstípen do srdce dítek. Buď toho Bohu žel, jak lehkovážně vedou si mnozí rodičové kupující dítkám knihy! Kupují-li dětem oděv, obuv, aj, co to zkoušení, co to přiměřování, zdaž se hodí, zdaž sluší! Běží-li však o knihu, jaká to lehkovážnost!

Na pile.

Napsal J. M. Kadlčík.

„Dříve nežli vraty vstoupíme do nádvoří pily, přečteme si výstrahu tamhle na pilíři umístěnou. Čti, Husere, vybízím žáka, když jsme po chůzi nedlouhé stanuli u vchodu pily dole pod Frýdlantem zbudované na závodní příkopě panské.

Původně byl zde mlýn fojtův. Když velké mlýny mlynářství drobné udusily, poslední svého rodu přeměnil mlýn na pilu a prodal ji později velkoobchodníku, kterýž v panských lesích Bezkydských skupuje rubiska. Okolní rolníci svázejí klády na pilu, kdež se všechno dřevo pořeže na trámy, fošny, prkna a latě. Pila původně jenom na vodní pohon zařízená pracuje nyní silou dvojí: vodní a parní; obé je spojeno tak, že lze stroje odloučiti a pracovati jenom parou aneb vodou.

„Vstup cizím a zde nezaměstnaným se zakazuje“ — četl mezi tím žák.

„Proč pak asi není dovolen přístup lidem na pile nezaměstnaným?“ vyzvídám.

„Aby desek neodnášeli“ — čiperně kterýsi odpovídá.

„Snad — ale hlavní příčiny jsi neuhodl“, namítám.

„Aby nezavazeli“ — míní jiný.

„Těž — než správa pily jiný měla důvod. Pozorujte ohromné hromady velikánských kmenů na nádvoří nakupených; a pak ten ruch: tam dělníci vynášejí prkna, onde chystají klatí na vozík. Za námi slyšet rachot vozů — sedláci přijíždějí s dřevem — jak snadno může nepozornému přihoditi se nějaká nehoda. Proto zakazují přístup lidem, kteří z pouhé zvědavosti aneb snad z příčin ještě méně chvály hodných by chtěli vstoupiti do závodu.“

„Proč pak my jdeme na pilu? — Ano, hoši, nevede nás planá zvědavost, nýbrž chvály hodná snaha po rozšíření vědomostí. Proto byl nám ochotně povolen vstup a na požádání správy školy otevřeny nám všechny dílny, celý závod.“

„Tamhle přichází již správce pily, který nám všechno ukáže a vysvětlí. Víte, jak se máte chovati. Buďte pozorní a splňte okamžitě každý pokyn, abychom nikde nepřekáželi a k úrazu nikdo nepřišel.“

V tom již vítal nás přívětivě správce a převzal vedení. K vůli jistotě a snadnějšímu přehledu, roztrídění žáci ve dvě skupiny. První vedl ochotný úředník, druhou sám jsem si vzal na starost.

Zaměřili jsme do strojovny, kde pracuje Wolfův úhledný parní stroj na 40 koňských sil zařízený.

Žáci, jimž ve škole zařízení parního stroje náležitě bylo ukázáno a vysvětleno, údivem ztichli. Tak pěkný si nepředstavovali stroj ve skutečnosti.

„Čím pak se pod kotlem topí?“ přerušují mlčení

„Pilínami!“ — divili se žáci.

„Jindy piliny neboli řeziny byly na pile obtížným odpadkem. Pilaři ještě plativali za odvážení. Leckde je pouštěli do vody. Nevěděli si rady. Pak začali hospodáři podestýlat ve stájích. Dvojspřežný vůz pilin prodávali za 2 K; později cena stoupla na 4 K — a teď je zpeněží výtečně. Jak vidíte, slouží za topivo. Zač je metr. cent uhlí?“

„Za 2 K“ — odpovídali žáci.

„Průmyslové závody spotřebují velké množství, mají tudíž uhlí laciněji — zde na místě stojí 1 K 50 h“, oznamoval průvodce.

„Kdyby se za 24 hodin spotřebovalo jenom 10 metr. centů, kolik by stál otop?“ — „15 K denně, kolik za měsíc?“ — „Měsíčně by vydali 450 K — a kolik do roku?“ — „Ušetří teď 5400 K — takovou cenu mají teď pro závod piliny, do nedávna takměř úplně bezcenné. Vidíte, žáci, tak se zdokonaluje a zlačiňuje průmysl pilařský zlepšením, zdokonalením strojů.“

„Ostatně jinde ještě více těží z pilin. Hotoví z nich umělé stavivo a jinak umí zpeněžit i jindy bezcenné odpadky.“

„A teď si prohlédneme zajímavý stroj. Co na něm vidíte zvláštního?“

„Parní stroj s kolem je sloučen v jeden celek“, odpovídají žáci.

„Takto zařízený stroj se jmenuje lokomobila. Ukažte parní válec — kde je pístnice s křížákem — ojnice s čepem klikovým — hřídel — setrvačnik. — Jak se jmenují tamhle rychle se točící dvě koule na tyčích pohyblivých? — Jaký účel má regulátor? — Ukažte maznice. — Jaký úkol vykonávají?“

„Jindy strojník s ruční konvice do ložisk a na místa tření mazadlo lil. Byla to práce velmi důležitá, nebezpečná. Nejednen strojník byl na těle pohmožděn, ba i usmrčen, poněkud-li byl neobezřetný. A co škody způsobeno bylo na stroji, v čas-li mazání nebylo vykonáno. Nyní stroj, jak zde vidíte, samočinně sám mazání si obstarává, čímž se uspoří mazadla i pracovní síly, obsluha parního stroje značně je ulehčena, zjednodušena, zlaciněna.

„Čím se napájí kotel vodou? — Kde je čerpadlo? — Stroj sám i čerpání vody ohřáté obstarává. — Jak se jmenuje hodinám podobný přístroj v čelní stěně kotlu? — Co ukazuje manometr? — Napnutí páry; ano, správně naznačujete úkol důležitého přístroje parních kotlů.“

„Páry mají tlak 10 atmosfer“, hlásí kterýsi čípera.

„Jak to víš?“ dotazují se.

„Zde na manometru ručička to ukazuje,“ bez rozpaků vysvětluje žák.

„A nač tohle válcovité sklo?“ dotazují se dále.

„Vodoměr, aby topič stále měl na očích výšku vody v kotle,“ chutě vysvětlují žáci.

A tak hovorem nenuceným opakujeme, co jsme ve škole o stroji a parních kotlech byli se naučili na modelku a kresbách.

„Teď se podíváme nahoru k pilám,“ pobízel průvodce.

„Snad bude žáky zajímat ozubení pil. Máme zde právě vzorky různého dlátkování“ — a nečekaje odpovědi, ukazoval žákům ocelové listy zakalené různé šířky a tloušťky, jichž zuby měly různý tvar: ponejvíce však měly vlčí zuby a byly vesměs silnější směrem k zubům, kdežto hřbet měly tenší, aby list se o dřevo netřel. „Také rozvod, t. j. střídavé vychýlení zubů v pravo a v levo zmenšuje tření a tím menší se i síla potřebná k vykonání jistého řezu,“ doplňoval mé výklady průvodce, zaváděje žáky k přístrojům, jimiž pily ostří, zuby opilují, rozvod upravuje.

„Co pak to maluješ?“ vyzvídám vida, jak žák v pozadí cosi krtí v zápisníku.

„Naznačuji ozubení pil“, klidně vysvětluje hoch.

„Ukaž výkres“, velím přívětivě. Všechno zvědavě nahlíží do sešitu, v němž si hoch obkreslil zuby pil. Pochválil jsem důvtipného hochu.

Mezi tím pilaři velikánskou kládu naložili na vozík a připravili k řezání. Dříve než dáno bylo znamení ke spuštění stroje, správce vysvětlil stručně zařízení rámové pily svazkové.

„V duhárnách mají pily jediný list vodorovný, stočený do válce. Nejtenší listy mají pily furnýrové čili dýhové. Těmto podobné jsou listy pil pásových, jichž k vůli bezpečnosti užívají místo kružnic neboli cirkulárek, kteréž také řezou bez ustání nepřetržitě, ale je při nich mnoho řezin — odpadků — a pak velké nebezpečí pro pilaře. Jsou též pily na řezání kamenů, zejména pískovců a mramorů, a pily, jimiž kovy se řezou. O pile tesařské čili ušatce, pile obloučné, již mají drvoštěpi, pile stolařské, oblou-

kové řeznické, ocásce, zlodějce, zahradnické, lupence a jiných jste slyšeli v rozpravách o různých živnostech řemeslných," připomněl jsem žákům.

„Vše je hotovo — spustit?“ — tázal se mistr pilař.

„Do toho!“ poručil správce.

Stroj zasupěl, pila zasyčela a než jsme se probrali z prvního údivu, jako v másle ryly ocelové pásy zubaté cestičky ve kmeni.

„Kdo pak dřevo pile podává," dotazují se.

„Nikdo. Stroj sám posunuje vozík a na něm upevněnou kládu" — odpovídají žáci.

„Pila řeže desky všelijaké!" divili se hoši.

„Jindy na starodávných pilách, jež měly jediný list, řezali prkna stejného druhu a tolikráte bylo třeba kmen upravit, tolikráte pilou prošel, kolik prken se řezalo. Tím se práce ztěžovala, zdržovala a zdražovala. Nyní stroje složité, opatřené listy několika, jedním řezem celý kmen rozřezou na určitý počet prken rozměrů dříve již ustanovených. Zde vidíte, jak se najednou řeže z kmene po dvou fošnách 8centimetrových 4 prkna po 5 cm. a 2 prkna 4cm., celkem tedy 44 cm. řeziva na jediný posun. Což to úspora času i síly.

„Víte-li pak, jak silný byl kmen celý? Nevíte? Následující je stejně mohutný. Změř průměr klády — kolik měří?"

„75 cm.,“ hlásí mladistvý měřič.

„Kam pak se podělo těch ostatních 31 cm. dřeva?"

„Rozřezáno bylo na piliny," míní žák již zkušenější.

„Všechno?" namítám.

„Zbyly dva odkorky," připomíná jiný.

„Tak jest: zbývajících 31 cm. dřeva proměněno řezem v piliny a odkorky. Někde obnáší ztráta řezem na dřevě způsobená až 50%, t. j. takměř polovice obsahu krychlového přijde na zmar. Zde je ztráta daleko menší: pila je dobře zařízena a pracuje bezvadně," vysvětlují žákům.

Mezi tím byl kmen rozřezán a pilaři odnášeli prkna k cirkulárce, kdež okraje sřezány.

Nemalý zájem budil stroj, kterýž čerstvě nařezaná prkna hned hobloval.

Prohlédnuvše ostatní stroje a zařízení, obrátili jsme pozornost dvořisku, kdež nám byly ukazovány různé výrobky pilařského průmyslu: fošny, prkna, latě, trámy různých tvarů a rozměrů, prkénka na bedny atd.

„Což, abychom zkusili, jak se dřevo měří," vybízím žáky.

„Měříme, měříme" — radostně se ozývá ze všech stran souhlas jednomyslný.

„Měřte délku kmene před námi ležícího," pobízím hochy.

„18 metrů," hlásí za malou chvíli.

„Čemu se kmen podobá?"

„Válci," odpovídají žáci.

„Víte-li, jak vypočítáváme obsah válce?"

„Plochu základny násobíme výškou," odpovídají žáci.

„A obsah základny?"

„Obvod znásobíme polovičným poloměrem; aneb délku poloměru znásobíme samu sebou a součin násobíme číslem 3¹; anebo 3·14."

„Proč?"

„Spodána klády má tvar kruhu“, odpovídá žák.

„Změř tedy průměr dřeva.“

„34 cm.“

„Pan správce ukáže nám rychlejší způsob počítání obsahu kmenů.“

Týž ochotně ukázal žákům tabulky dřevařské, stručně vysvětlil podstatu jejich a pak vyhledav délku 18 metrů a průměr 34 cm, naznačil obsah kmene $1 \text{ m}^3 630 \text{ dm}^3$.

„Teď vám, hoši, ukážu, jak měříme a obsah dřeva na pile vypočítáváme. Zde je dřevařská klika. Jdi do prostřed kmene a kliku vlož na dřevo tak, aby kláda padla mezi ramena, jež stlač ku dřevu. Na horním rameni jsou naznačené míry. Odečti, kolik cm obnáší rozměr,“ vybízel správce žáka.

Pak měřili délku dřeva a v tabulkách vyhledali obsah v m^3 číslem daným odpovídající.

„Jak pak měříme asi prkna?“ — dotazují se žáků.

Mlčeli.

„Čemu se podobá?“

„Hranolu,“ radostně zvolali žáci.

„Jak se vypočítá obsah hranolu?“

„Měrná čísla základny a výšky znásobíme.“

„Změřte některé prkno.“

„Obsahuje 5 m délky, 2 cm výšky a 10 cm šířky, oznamovali hoši.

„Vypočítejte obsah.“

„10 dm^3 , hlásili za chvíli.“

„Kolik takových prken třeba, aby vozka měl na voze 1 m^3 ?“

„Celé sto“ — odpovídají žáci.

„Měli bychom si ještě vypočítat, kolik prken 2 cm, 4 cm, 5 a 6 cm nařeže se z kmene, jehož tělesný obsah jsme zjistili. A jiné zajímavé výpočty bychom nyní zde mohli vykonati. Než všeho moc škodí — i přepínání soudnosti a rozumu. Je na čase, abychom pamatovali na návrat. Seřadte se v průjezdu“, nařídil jsem žákům.

Na pokyn vystoupil nejvýmluvnější z houfu a prostými slovy poděkoval za laskavou ochotu správci pily.

Rovněž i já povinné jsem vzdal díky, čímž zakončena výzkumná cesta naše na pilu.

List ze Slezska.

Kde našel učitel útočiště.

Mnoho se mluví za našich časů o necitelnosti středověké inkvisice, ale sotva by kdo věřil, že i v naší moderní době jsou vzdělanci mající dobré vlohy pro úřad inkvisitora, jmenovitě jde-li o učitelstvo národní.

Stalo se tyto dny. Správce školy v X. zneprátelil se s místním starostou, proto že nepopíjel v jeho hospodě, brojil proti hazardním hrám tu řemeslně

provozovaným i proti vysedávání v hospodě po celé noci a nechtěl se jako výborník propůjčiti starostovi k osobní mstě na nepohodlných mu osobách. Když se starostovi nepodařilo učitele získati, podnikl se třemi jemu oddanými kumpány pokus, učitele nepohodlného odstraniti z obce pomocí — denunziace u c. k. okr. školní rady, resp. hejtmana.

Obviněn byl učitel z bezmezné agitace při obecních volbách (před 2 roky konaných), z ohlušení školního dítky, z rozeštvání občanů, z pohoršlivých výstupů v rodině a zlého příkladu celé obci. Aby jistěji cíle dosáhl, došel starosta tajně sám k hejtmanovi a „ustlal“ tam dobře učitele, hlavně též v ohledu národním, neboť hejtman je kovaný Němec. Denuncianti žádali zakročení okres. školní rady a přesazení učitele do jiné obce.

Věc se dostala do plenu okr. školní rady, a hle, všeobecný úsudek zněl: „Do koše s denunziací!“ Než okr. hejtman na to nic nedal a vynutil rozhodnutí, aby se obviněnému poslalo vyzvání k ospravedlnění. Stručný německý výtah z obžaloby bez udání jakýchkoli jmen a důvodů zaslán tedy učiteli, který takto překvapen jsa marně lámal si hlavu, které to dítko má býti prý od jeho ruky hluché, s kým to prý agitoval atd. Došel si tedy pro informaci k hejtmanovi, ale ten vše odepřel a zvláště nahlédnutí v originál denunziace, dokládaje, že v pádu žaloby soudní teprve dodá „akt“ tento přímo soudu.

A teď, učiteli, podej ospravedlnění, t. j. boj s neviditelným nepřítelem! Obrátil se tedy na zástupce učitelstva v okr. školní radě a ten podjal se šlechetně úkolu u hejtmana znova vyjednávatí o nahlédnutí v originál. To stálo však křiku a rozčilení! Učitelský zástupce s poklonou: Dobrý den pane okresní hejtmane! Hejtman ani na příchozího se nepodivav: Co bude libo? Zástupce: Přišel jsem v záležitosti žaloby proti kolegovi N. N. Hejtman: Věc je v zákonitém proudu, co chce N.? Zástupce: Nahlédnutí do originálu denunziace, aby se mohl bránit. Hejtman: Tento akt nedám k nahlédnutí, N. dostal stručný opis. Zástupce: Ale, pane hejtmane, to by nebyla správná justice, chránit denunzianty, proč se neobrátili na místní školní radu, která poměry zná a dle zákona má v první řadě rozhodovat o sporech mezi učiteli a občany? Hejtman: Po místní školní radě mi pranic není, tu je akt (denunziace), který opatrně se musí projednat. Zástupce: Ale pane hejtmane, v N—ské i X—ské okr. školní radě se to přece jinak praktikuje . . . Hejtman (přerušuje ho): N—ská a X—ská okr. školní rada nejsou pro mne žádným vodítkem, já se řídím s v ý m náhledem. Zástupce: Ale, pane hejtmane, sám žalobce starosta popírá správnost výtahu žaloby v jednom bodu, jak se má učitel v případě, že denunzianty podá k soudu, na sporný překlad odvolati?

Hejtman: Okresní školdozorce umí dobře česky i německy, on už to dobře přeložil! atd. Teprve na výhrůžku zástupce učitelstva, stěžovali si v plenu okr. školní rady na bezohlednost hejtmanovu, tento zmlkl a povolil obviněnému učiteli nahlédnutí do originálu — za dohlídky úřední.

Jaká to milost pro učitele lživě obviněného lidmi vesměs už soudně trestanými (i zloději)!

Ale po jedné potíži u hejtmana nastala druhá u okres. školdozorce. Tomu zatím pronásledovaný učitel dodal žádanou obranu obšírnou, osvědčení celé školní obce (vyjma 3—4 občany, kteří se jen báli podepsat z obavy před mstivým starostou) ve prospěch učitele, chvalné vysvědčení pro něj z obcí dřívějšího působení, vyvracení žaloby samou místní školní radou, rázné osvědčení místního hospodářského spolku ve prospěch učitele a v neprospěch starosty, z čehož mohl pan školdozorce čerpati více než

dostatek důvodů pro nevinu učitelovu a toho se rázně zastati proti darebáctví.

Ale pan školdozorce nedal za prvé originálu denunciace z ruky, jen částečně je přečetl zběžně a pak — naléhal na učitele, aby bez okolků se smířil s protivníkem.

Marně poukazoval tento na povahu jeho a poměry v obci, pan školdozorce nechtěl nic slyšet, jen o smíru v zájmu prý školy. Ano, dojel i do obce samé a nutil ke smíru, ač pomocníci starostovi se ani neukázali a starosta nejevil žádné ochoty k odprosu a uznání chyby své. Nač prý se soudit? I když učitel zvítězí, vede se mu zle a msta jej pronásleduje. Proto trp raději křivdu. Ano, pan školdozorce vytasil se i s jakýmsi paragrafem školním, dle něhož učitel i v případě výhry stihán, vyšetřován a trestán býti může úřady školními. Jaký div, když učitel pronásledovaný a všeho zastání se zbavený roztrpčen prohodil: Tož, pane školdozorče, nejraději už toho učitele oběsit!

Ještě třeba doložiti, že zatím byrokracie naše držela udavačský „akt“ v přísném tajemství úředním před obviněným učitelem, jeho školní děti samy si o všem šeptaly a divnými pohledy jej znepokojovaly. A to, prosím, trvalo tuším skoro celý měsíc! Jak se to jemu ve škole pracovalo za takové duševní trýzně, za takové bezohlednosti nahoře, kde tolik jindy počítají vždy na spolupůsobení učitelovo!

V těchto trudných dnech našel však přátelské sympatie u kolegů a duchovenstva, toho duchovenstva, které se jindy tak kaceřuje co nepřítel školy, zvláště pak u občanů samých. Sami sepsali osvědčení, žalobu rázně vyvracející, sbírali na ně podpisy, sami docházeli se podepsat, odsuzovali darebáctví denunciantů. Jak pak si nevážiti toho dobrého ducha lidu, jak nemilovati to zlaté srdce lidu, které se zjevně křivdě vzpírá a bez ohledu na příbuzenstvo starostovo (půl vsi) učitele cizince se ujímá a zastává.

A přece tento učitel musí často na povel s hora lidu nepřijemné akce konati, aby úřední povinnosti své dostál, musí poslušen býti tak četných výzev a spolupůsobiti v intencích úřadů. Tu se od nadřízených úřadů rád uznává za důležitého činitele v obci, ba za důvěrníka jejich. A hle, je-li stihán ničemnou denunciací, jaký to chlad váne proti němu shora, jakou bezohlednost to pocífuje u „inteligentní“ byrokracie, jejímž pionerem jest prostřed prostého lidu!!

Jinak lid sám. S důvěrou k němu hledí, když do obce přichází, s důvěrou mu vede své děti, váží si jeho společnosti i rád o něm mluví, blaze ovšem, ví-li o něm jen dobré. Ale vidí-li, že učitel stává se prospěšným nejen dětem ale i dospělým, že chce a vyhledává jejich dobro, neuráží jej cizím jargonem aneb stavovskou pýchou, tu učitel může na lásku jeho spolehnouti.

A to je, prosím, prostý lid, který citem, oddaností a lidskostí zahanbuje mnohé inteligentní kruhy a la hejtmany německo-byrokratické.

Uvážení hodno, laskavý čtenáři!

Veritas.

Dmitrij Ivánovič Tichomirov, paedagog ruský.

(Část další.)

Tato kniha jest stálým vysvětlovatelem (komentářem) slabikáře. Strana za stranou, cvičení za cvičením ukazují učitelům netoliko jak si mají počínati při vyučování svých žáků, ale i často, jakým způsobem jim dlužno se tázati. Všechny nesnadnosti, všechny podrobnosti jsou probrány s pozoruhodnou důkladností a řídkou zručností. Před každým přípravným cvičením ku čtení a psaní mají si žáci zvykati na náležité rozeznávání zvuků jednotlivých hlásek; za tím účelem rozkládají věty ve slova, slova ve slabiky a hlásky, a naopak tvoří slova z hlásek, z nichž se skládají. K těmto cvičením volí učitel slova krátká, srozumitelná všem dětem a vyhýbá se částečným předklonným, příklonným, spojkám a předložkám. Pro větší jistotu dává Tichomirov četné příklady: napřed se nacvičí hlásky jednoduché, jako u, pak samohláska doprovázená zřetelně vyslovenou souhláskou, jako u—s, pak se připojí zase samohláska: u—sa atd.

Poukázav důrazně na důležitost těchto cvičení, rozvinuje autor dále užitečné pokyny pro vyučování psaní: jak mají žáci seděti, držeti péro, ruce, loket, jak mají míti položený sešit atd. Pak přijdou cvičení základních tahů psacích. Žáci piší na povel, neb dle taktu. Při učení abecedě není radno příliš rychle pokračovati v poznávání nových písmen, sice by se jich značky mohly lehce poplést v paměti žakově.

Předcházející cvičení používají se jen na nejnižším stupni vyučování. Na to se jde dále: zdokonaluje se studium hlásek; ze slabikáře se opisují slova, jež jsou prozatím rozčlánkována a rozčleněna dle výslovnosti. Četba nabývá stále větší důležitosti. Žáci se učí rozkládati slova v slabiky a zároveň chápati smysl jednotlivých slov; učitel navyká žáky, aby jich použili ku tvoření malých vět. Dále je navyká učitel ku vyhledávání jiných podobných slov téhož kořene. Učí je správně o čteném se vyjadřovati. Mají též psáti bez chyby všechna slova, jichž pravopis souhlasí s výslovností.

To není vše: ještě třeba naučiti žáky dobře čísti, totiž výrazně a s porozuměním. Tichomirov nezapomíná žádného z obecných pravidel: nespěchati, zastaviti se u čárek a teček, dbáti o proměňování (modulaci) hlasu. Zrak musí předcházeti jazyk, aby se zabránilo náhlému zaražení ve čtení. Vyskytne-li se něco těžšího, přečte to učitel z prvu sám a žáci opakují po něm, nápodobíce ho. Nutno zaměstnávat se stále více smyslem čteného. Žák opakuje a vysvětluje a odpovídá na otázky o přečtených textech, dělá z nich písemné rozbory a tato cvičení ho přivádějí znenáhla k tomu, že sám tvoří různé věty.*) V těchto úkolech užívá žák co možná nejjednoduššího, přirozeného stylu, jakýmž se obyčejně mluví, a jemuž jest žák zvyklý, při čemž ovšem dlužno dáti pozor na správnou jednoduchost.

Přiléhaje těsně ku slabikáři, naznačuje nám spis cestu, jakou jest se učiteli bráti při vyučování církevnímu jazyku pomalým přemáháním těžkostí, o nichž jsme se již dříve zmínili. Jsou to jmenovitě zvláštní značky písmen, přízvuky, zkratky význam některých slov.**)

V této části průvodce obsaženy jsou základní početní nauky (počítání do 100). Poučky jsou rovněž tak přesny jako v první části, o níž jsme mluvili. Cílem k němuž kniha ta směřuje jest naučiti děti snadno a rychle

*) Průvodce, o němž mluvíme, obsahuje zajímavé příklady tohoto druhu osobní práce, skládané žáky na základě bajek a článků obsažených v abecedáři.

**) Rady zde dávané Tichomirovem jsou vlastně jen zlomkem jeho výtečného i v Moskvě velice oblíbeného díla: „Kniha o čtení slovanštinou“.

počítati: dojdeme k němu četnými rozmanitými cvičeními prováděnými se žákem buď na tabuli školní, neb na tabulce, či na papíře: také se používá velice často kuličkového počítadla. Methoda sama nevykazuje zvláštností, na něž bychom mohli důrazněji poukázati. Zmiňujeme se toliko o důležitosti příkládané počítání z paměti a o velice vhodných radách, jak naučiti žáky řešiti dané příklady. Násobilka nemá býti předmětem namáhavého a suchopárného duševního moření, nýbrž žák se jí učí znenáhla, jako by sám od sebe a to jen častým cvičením. Tím se docílí i toho, že kdo by snad část násobilky zapomněl, může lehce nastalé mezery vyplnit, a zapomenuté věci znovu v paměti oživit.

Příště dále.

Rozhled školský.

Organisované učitelstvo na Moravě rozechvěno bylo zprávou, že známou brožuru „Organisované učitelstvo a náboženství“ napsal P. Hofer. Nejvíce věci té všimá si Věstník Ústředního spolku uč. jednot na Moravě. Ale zajímavo jest, že nevyvrací nic z toho, co ve své brožuře tvrdí P. Hofer (Jakub Posolda), spíše zabývá se charakteristikou osoby P. Hofra. Tak Věstník (č. 17.) píše:

„Kdo v P. Hofrovi, když sledoval jeho boj s arcibiskupem, viděl kněze náhledů pokrokovějších, snah vyšších, zmýlil se.

Kdo v něm viděl muže celé povahy a charakteru, zmýlil se rovněž. P. Hofer má dvojí tvář jako klerikálové všichni. Neboť on dovede současně psát do „Moravana“ i do „Pozoru“, kde „Moravana“ nazývá posměšně šornálem arcibiskupovým. Dovede veškeré jednání a smýšlení arcibiskupovo na pranýř postavit, ale dle jeho vůle a v jeho smyslu proti učitelstvu a škole psát, dovede ve schůzi učitelské jako přítel učitelů a bývalý učitel radit učitelům, aby si nenechali do svých záležitostí plésti farské sukně, ale současně anonymně píše o učitelích, že učitelé vyhledávají sporů s kněžími a jsou nepřáteli víry.

Učitelstvo kraje ostravského z počátku P. Hofrovi důvěřovalo a považovalo ho za přítele, jednak, že byl dříve učitelem, jednak že vystoupil proti klerikální klice při obsazování místa nadučitelského ve Staré Bělé, které dostal nejmladší kompetent proto, že jeho sestra je kuchařkou na faře starobělské. Během času však povaha jeho stávala se zřejmější a on, ač se hlásil, za člena do jednoty učitelské přijat nebyl.

Při aféře s arcibiskupem přišlo také na venek, že P. Hofer je autorem brožury „Organisované učitelstvo a kněžstvo“, jež dříve vyšla v „Moravanu“. Překvapilo nás to, poněvadž toho jsme od něho neočekávali. Žádali jsme po něm vysvětlení, i seznali při tom, že P. Hofer je klerikál nejhrubšího zrna, stále se ohánějící se svým kněžstvím a vírou, aniž některé své tvrzení rozumovým důvodem odůvodnit mohl. Ve svých tvrzeních je nejistý, hned tím způsobem, hned zas jiným způsobem věc vysvětluje a sobecky se svým stavem cítí. Hlavní pohnutka, proč brožuru napsal, byla, že prý chce učitelstvo kněze ze školy vyhodit.“

To však ještě ujde. V témže čísle snižuje se však Věstník ke klepům nejnižšího druhu:

„Odhrneme-li však cípek kleriky z P. Hofra-učitele, který ve svém hanopisu ohání se Komenským a paragrafy školních zákonů, tu k velikému úžasu zjeví se nám veliký ignorant, jehož paedagogicko-didaktické vzdělání stojí na minimální úrovni. Kdyby při zkoušce způsobilosti nebyl ho chránil kolárek a arcibiskupské doporučení, zcela jistě by byl zkoušky neudělal.

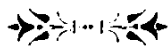
A ten člověk, který nezná ani abecedy vychovatelské, který při ústní zkoušce nedovedl jediné souvislé věty pronést o konferenci učitelské (v kníž.-arcibiskupském ústavě prý porad nemívali), který k písemnému propracování nejsnadnějších methodických temat vytahovati musel ze všech kapes pomůcky a příručky, ten chce učitelstvu moravskému vytýkati, že poličkuje arcioctce, velikého paedagoga Komenského? „Qui nescit simulare, nescit regnare“ — šeptal tlumočník poutníkovi v Labyrintu — to jediné utkvělo snad z Komenského P. Hofrovi, protože v přetvařování jest mistrem nade všechno ostatní kněžstvo královské.

Proč neoblékal jste, P. Hofře-Posoldo, šat kněžský i ke zkouškám písemným, proč nevystupoval jste sebevědomě a důstojně jako „kněz královský“ po celou tu dobu zkoušek, proč vykládal jste těm „mladým raffinovaným učitelům-nevěrcům“, že kleriku ani citit nemůžete, že arcibiskupovi otroka dělat nebudete, že odjedete učitelovat do Ameriky atd.? —

Když jsem četl brožuru jmenovanou, zvláště nemile se mne dotklo, že P. Hofer rozepisuje se o soukromém životě Úlehlově způsobem ovšem málo šetrným. A co jiného dělá Věstník? Místo věcných důvodů smývá blátem osobu nešťastného kněze.

Nezbývá než abych pověděl své mínění o brožuře „Organisované učitelstvo a náboženství“. Mnohé katolické časopisy napsaly, že brožura ta řala do živého. Ovšem řala, ale nešťastně. Řala tak, že nových přátel náboženství nezjedná, nepřátely pak ještě více odpudí a v jejich protikatolickém smýšlení utvrdí. Příčina je prostá. Není v ní ani pravdy, ani lásky, kterou přece prozářeno by býti mělo dílo zvláště katolické. Tento zdánlivě příkrý soud hotov jsem obšírně dokázati, budeli si kdo přáti.

Příště dále.

Zprávy.

Slovný dějepisec náš, V. V. Tomek, slavil dne 31. května 1903 své 85. narozeniny. Již před třinácti lety napsal Francouz Denis o našem učenci: „Tomek, jehož jméno by bylo slavné po vší Evropě, kdyby z vlasteneckého pocitu, schopného obdivu, nebyl psal všechna svá díla česky, svou přísností a pevností ducha, plnou znalostí událostí a upřímností zasluhuje bez odporu, aby byl vřaděn mezi nejpřednější historiky současné.“ — Nejkrásnějším pomníkem slávy Tomkovy jest monumentální dílo „Dějepis města Prahy“.

Duchovní cvičení pro české učitelky. V dnech 23.—27. srpna t. r. konají se exercicie pro české učitelky v Brně v klášteře ctih. Milosrdných sester sv. Karla Borromejského na Údolní ulici číslo 37. Účastnice ať se přihlásí aspoň do 10. srpna v jmenovaném klášteře a oznámí zároveň, přejí-li si v klášteře nocovati. Poplatek za veškeré zaopatření činí 6 K.

Výbor Apoštolátu ss. Cyrilla a Methoděje v Brně.

Vyzvání. Mnohé učitelské sbory vyslaly ze svého středu deputace ku starostům a radním obecním s požádáním, aby obecní zastupitelstvo po příkladu Přerova a jiných pokrokumilovných obcí svůj vyslovilo souhlas s požadavky učelstva a žádalo vysoký zemský sněm i vysoký zemský výbor, by požadavky tyto již v příštím, byť i sebe kratším zasedání sněmovním zákonitě platnosti letos nabyly. I vyzýváme všechny ct. učitelské sbory, potažmo pp. správce škol, by neopomenuli totéž učiniti! Rovněž vyzýváme své zástupce v okr. škol. radách, aby tito činili návrh k odporučení našich požadavků u velesl. c. k. zem. škol. rady, aby naše žádosti vysokému zem. sněmu blahosklonně odporučila.

Z literatury.

Knihovna Vychovatelských Listů: **O nápravě poruch mluvy čili Koktavost a její léčení.** Napsal J. M. Kadlčák, absolvent léčebného kursu vídeňského. Cena 80 hal. Objednati lze u redakce „Vych. Listů“ v Ivančicích. — Některé úsudky o I. svazku Knihovny „Vych. Listů“: Školdozorce Ant. Slezák z Těšína píše: „Bude zajisté snahou mou, aby, jak dobře pravíte v I. stati, z fondu pracně získaného těžiti mohli všichni druhové dobré vůle, ze spisku důležitého obsahu.“ Děkan Vychodil: „Nejen zajímavá, ale i užitečná.“ Vldp. opat Bařina: „Kniha je velmi prakticky psána“ Spisovatel J. Vyhliďal: „Praktická knížka — snad je první svého druhu v naší literatuře.“ Spisovatel Ferd. Mistecký: „Přečetl jsem s interese a líbí se mi. Vyplňuje skutečně mezeru v naší školské literatuře. Noví odběratelé III. ročníku „Vych. Listů“ dostávají brožuru zdarma.

Janovský, Pius hrabě d'Avernas, věrný následovník sv. Aloise (s podobenkou hraběte d'Avernas). Cena 40 hal. Cyrillo-Method. knihkupectví Gustav Francl. — Z té duše zajisté jest si nám přát, aby měl sv. Alois hodně následovníků mezi mládeží naší, by ctnosti jeho, jako jsou: zbožnost, mravnost a čistota, přísná kázeň těla a duše, zdobily všechen květ národa, jemuž říkáme: „naděje vlasti“. Jen z takové mládeže mohli by vzrůsti charakterové, kterých národu našemu v jeho zápase o život jest svrchovaně zapotřebí. I jest naším nemalým potěšením, můžeme-li svým čtenářům doporučiti spis, v němž se dočtou, kterak i za našich dnů spatřují se věrní následovníci sv. Aloise, mládenci v pravdě spanilí a andělští, jako byl on. Takovým spisem jest životopis hraběte Pia d'Avernas, z jehož svatého života podává knížka několik črt. Spisek ten hodí se za dárek mládeži, a zvláště k svátku sv. Aloise měl by se hojně rozšířiti. Bude zajisté se zálibou čten a nemine se bez účinků.

Josefa Kořenského „**K protinožcům**“. Sešit 18. Slavný cestovatel ocitl se na ostrově Tasmanském a zaujat půvaby nezapomenutelného pobytu svého, velebí nadšeně onu malinovu vlast, květy oplývající, prosulou ovocem, prochází města i kraje, zahrady zoologické i musea, by zevrubně informovati nás mohl o všem, co podivuhodného na klíně svém chová ten kus rajské země, burcuje ze sna upomínky historické z dějin kolonisace a osudu domorodců, bavě nás vzletným slovem svým neodolatelně, jako nějakými povídkami. Jest skutečně jeho nepopíratelnou zásluhou, že mateřská literatura cestopisná získala díla řádu prvního. — Cena sešitu s četnými ilustracemi a přílohou „Mořské dno za odlivu v Bugle Hawk Necku“ 60 hal. (30 kr.). Na skladě má každé knihkupectví jakož i nakladatelství J. Otty v Praze, Karlovo náměstí 34.

„Vychovatelské Listy“ vycházejí dvakrát měsíčně (5. a 20.)

Předplatné na celý rok obnáší 6 K

Redaktor Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích.

Administraci a expedici vede Hedv. Rubrová, učitelka v Brně, na Petrově č. 1.

— Pouze administraci posílá se předplatné. —

Nákladem Katolického spolku českých učitelů na Moravě.

Príspevky se honorují.

Inserty účtují se levně.